

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและสภาพของปัญหา

เนื่องด้วยประเทศไทยในปัจจุบันอยู่ในสภาวะการณ์ของการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ พิจารณาได้จากความผันผวนทางเศรษฐกิจซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลสะท้อนของกระแสโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างของสังคมไทยเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 อันมีสาระสำคัญเป็นการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐเพิ่มขึ้น ตลอดจนปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดยคำนึงถึงความเห็นของประชาชนเป็นสำคัญ ปัจจัยทั้งในด้านบวกและลบเหล่านี้จะส่งผลไปสู่การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนและเป็นธรรมในศตวรรษหน้า และกระบวนการยุติธรรมในฐานะเป็นกลไกสำคัญในการนำกฎหมายมาบังคับใช้เพื่อกำหนดกรอบกติกาให้สังคมมีส่วนร่วมขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาเป็นสิ่งที่สังคมต้องหาคำตอบอย่างเร่งด่วน

ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นได้ส่งผลในแง่ของการก่อให้เกิดปัญหาการขยายตัวของอาชญากรรมข้ามชาติ และก่อให้เกิดรูปแบบอาชญากรรมใหม่ ๆ ที่มีความยุ่งยากซับซ้อน นอกจากนี้การพัฒนาสังคมที่ขาดทิศทางและเป้าหมายยังอาจส่งผลเป็นการวิตรอนศักดิ์ศรีและสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ รวมทั้งอาจก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศหรือแม้กระทั่งการรับรองและคุ้มครองสิทธิของผู้ด้อยโอกาส เช่น เด็ก คนชรา หรือคนพิการ

นอกจากนั้นในการปฏิรูประบบราชการไทยเริ่มมีการนำหลักเรื่องความโปร่งใส (Transparency) ในระบบราชการ หลักความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน (Accountability) ตลอดจนแนวความคิดทางกฎหมายมหาชนมาใช้และเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติราชการ จึงได้บัญญัติพระราชบัญญัติความรับผิดในทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นกฎหมายทางปกครองมาบังคับใช้เพราะเห็นว่าสมัยก่อนได้นำหลักเกณฑ์ในเรื่องละเมิดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาบังคับกับความรับผิดของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่อันเกิดจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งเป็นการไม่เหมาะสมเนื่องจากเกิดความไม่เป็นธรรมกับตัวเจ้าหน้าที่ ทำให้เกิดปัญหาและ

อุปสรรคในการบริหารงานของรัฐและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการสืบสวนและปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งบางครั้งทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานไม่กล้าตัดสินใจที่จะปฏิบัติงานตามหน้าที่ได้อย่างเต็มที่เนื่องจากเกิดความกลัวในการที่จะต้องตกเป็นผู้รับผิดชอบในทางแพ่ง และทำให้ประสบปัญหาในด้านการงานและหน้าที่

กล่าวโดยสรุป ขณะที่ปัญหาอาชญากรรมยุ่งยากซับซ้อนขึ้น กฎหมายและกระบวนการบริหารงานยุติธรรมในประเทศไทยก็ได้พัฒนาไปในทางที่มุ่งจะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากยิ่งขึ้น การทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงมีความละเอียดรอบคอบ และต้องปรับตัวตามสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย

โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดศูนย์กลางของประเทศนั้น จะอยู่ภายใต้การดำเนินงานของกองบัญชาการตำรวจนครบาลซึ่งได้เน้นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยเฉพาะในเรื่องของการสืบสวนจับกุมตัวผู้กระทำผิดในคดีอาญานั้น นับเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรม ที่นำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยตรง

ดังนั้นการสืบสวนเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษให้ได้นั้น จึงเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะลดปัญหาอาชญากรรมและควบคุมอาชญากรรมเพื่อทำให้เกิดความสงบสุขและความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของประชาชนนั้น จะต้องมียุติวิธีหลายอย่างที่มีส่วนสำคัญที่จะทำให้การสืบสวนจับกุมตัวผู้กระทำผิดในคดีอาญาสำเร็จผล ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของ ความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้สืบสวนก็ดี การใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัยในการสืบสวนการบริหารงานบุคลากร เป็นต้นซึ่งก็ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกที่มีส่วนให้การสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดในคดีอาญานั้นสำเร็จผล

จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลสำเร็จในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดในคดีอาญา เพราะหากได้มีการศึกษาถึงปัจจัยดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นย่อมส่งผลดีให้แก่ตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานในสายงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถจับกุมผู้กระทำผิดในคดีอาญาได้อย่างสัมฤทธิ์ผล ช่วยลดจำนวนการก่ออาชญากรรม และสามารถพัฒนาและปรับตัวให้รู้เท่าทันกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นตามยุคสมัย อีกทั้งยังช่วยสร้างความอุ่นใจให้กับประชาชนในเรื่องของความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินซึ่งจะทำให้ประเทศชาติเกิดความสงบสุข แต่หากมิได้มีการศึกษาปัจจัยที่มีผลสำเร็จในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดในคดีอาญาแล้วนั้น ย่อมส่งผลให้ไม่สามารถจับกุมผู้กระทำผิดในคดีอาญาได้อย่างเป็นแน่แท้ ทำให้สถิติคดีอาชญากรรมเพิ่มสูงมากขึ้น เนื่องจากอาชญากรยังลอยนวลอยู่เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจขาดความรู้ความสามารถและไม่

มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผลเท่าที่ควร ประชาชนขาดซึ่งความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน สิ่งเหล่านี้เองมีผลกระทบทำให้ประเทศชาติเกิดความไม่สงบสุขเป็นแน่แท้

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

ปัจจุบันปัญหาการก่ออาชญากรรมก็ปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการขึ้นตามลำดับ ดังนั้นในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษามีความประสงค์ที่จะต้องการศึกษาหาปัจจัยที่มีผลสำเร็จต่อการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดในคดีอาญา ซึ่งผู้ศึกษาเองได้เคยมีประสบการณ์ในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดในคดีอาญามาพอสมควร ในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียปัจจัยต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นความรู้ความสามารถในด้านกฎหมาย ความชำนาญเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์เครื่องมือที่ทันสมัย การบริหารงานบุคคล เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งในการที่จะทำให้การสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดในคดีอาญาสำเร็จผล แต่อย่างไรก็ดียังมีปัจจัยอื่นที่มีผลต่อความสำเร็จในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดในคดีอาญาอีกที่จะต้องศึกษา และปัจจุบันนี้ปัญหาการก่ออาชญากรรมได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบไปตามยุคตามสมัย และมีความสลับซับซ้อนทำให้ยากแก่การสืบสวนจับกุมตัวผู้กระทำผิด ซึ่งหากไม่มีความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลสำเร็จในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดในคดีอาญาที่จะทำการศึกษาในที่นี้แล้วย่อมส่งผลเสียต่อการปราบปรามอาชญากรรม การลดสถิติในการก่ออาชญากรรม ซึ่งเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบของกองบัญชาการตำรวจนครบาลซึ่งเป็นพื้นที่จุดศูนย์กลางของประเทศไทย ที่มีรูปแบบอาชญากรรมหลากหลาย หากไม่ทราบปัจจัยที่มีผลสำเร็จในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดในคดีอาญา จะยิ่งทำให้การสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดในคดีอาญาไม่ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการของกฎหมาย แนวความคิด และความเปลี่ยนแปลงของสังคมในสภาวะการณ์ปัจจุบันที่มีผลต่อการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดในคดีอาญา
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนต่อปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดทางอาญาของกองบัญชาการตำรวจนครบาล
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อความสำเร็จในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดทางอาญาของกองบัญชาการตำรวจนครบาล

4. เพื่อแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคเสนอต่อผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานสืบสวนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์และให้มีทิศทางในการทำงานที่สอดคล้องประสานกัน

สมมติฐานการศึกษา

1. ประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติหน้าที่มีผลต่อความสำเร็จในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดในคดีอาญา
2. การได้รับการอบรมและทักษะในด้านกฎหมายมีผลต่อความสำเร็จในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดในคดีอาญา
3. ความก้าวหน้าในอาชีพการงานมีผลต่อการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดในคดีอาญา
4. การใช้ประโยชน์จากวิทยากรมีผลต่อความสำเร็จในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดในคดีอาญา
5. การได้รับความร่วมมือจากประชาชนและการสนับสนุนต่าง ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่มีผลต่อความสำเร็จในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดอาญา
6. ภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชา มีผลต่อความสำเร็จในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดในคดีอาญา

ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาถึงแนวความคิดและทฤษฎี พัฒนาการของกฎหมาย อันเป็นกรอบซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการปราบปรามอาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสืบสวนซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมโดยได้นำ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานด้านการสืบสวนปราบปรามอาชญากรรม รวมทั้งพระราชบัญญัติและระเบียบที่เกี่ยวข้องซึ่งให้อำนาจและจำกัดอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจในการสืบสวนปราบปรามอาชญากรรมต่าง ๆ ตลอดจนปัจจัยอื่นที่มีผลต่อความสำเร็จในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดในคดีอาญา อาทิ เช่น ด้านความรู้ความสามารถและการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย ประสบการณ์ในการทำงาน ความก้าวหน้าในอาชีพการงาน ภาวะการเป็นผู้นำของผู้บังคับบัญชา เป็นต้น อีกทั้งยังศึกษาทัศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจสืบสวนทั้งในระดับปฏิบัติการ และระดับบริหารในสังกัดของกองบัญชาการตำรวจนครบาล ถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดใน

คดีอาญา ศึกษาปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในทุกระดับในสังกัด กองบัญชาการตำรวจนครบาล

นิยามศัพท์ในการศึกษา

1. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ หมายถึง สาเหตุหรือองค์ประกอบต่างที่ส่งผลให้การดำเนินการเกิดความสำเร็จผล บรรลุผลตามที่ได้คาดหมายหรือตั้งเป้าไว้
2. การสืบสวน หมายถึง การค้นหา แสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน อันที่จะต้องกระทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อที่จะพิสูจน์หาคนหรือสิ่งของที่ใช้ประกอบการกระทำผิด หรือละเว้นการกระทำตามกฎหมาย เพื่อทราบรายละเอียดแห่งการกระทำผิด อันจะเป็นการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษตามกฎหมายตามกระบวนการยุติธรรม (คงเดช ชูศรี, 2530, น. 3; เวทย์ เพชรบรม, 2528, น. 5; ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มาตรา 2 (10))
3. การจับกุม หมายถึง การที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ จับกุมบุคคลตามหมายจับหรือเหตุยกเว้นที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับโดยไม่มีหมายจับ
4. ความสำเร็จในการสืบสวนจับกุม หมายถึง ผลที่ได้รับจากการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นผลทำให้จับกุมตัวผู้กระทำผิดได้ ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัดที่กำหนดไว้ตามแผนแม่บทของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตลอดจนทำให้เกิดผลดีแก่ทางราชการและต่อประชาชนโดยส่วนรวม (สมเกียรติ พ่วงทรัพย์, 2526, น. 14)
5. ประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติหน้าที่ คือ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ผ่านมา เพราะถือว่าเป็นส่วนสำคัญ ประสบการณ์การทำงานยิ่งมากขึ้นเท่าไร การทำงานก็จะประสบผลสำเร็จมากขึ้น ยังรวมไปถึงลักษณะของการทำงาน การแบ่งงาน การจัดชุดทำงาน ฯลฯ
6. การฝึกอบรมด้านการสืบสวน คือ กระบวนการให้ความรู้แนวทางในการปฏิบัติที่จะใช้ในการมาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการสืบสวนเพื่อให้เกิดความชำนาญ การใช้วิจารณญาณ และมีความกล้าในการตัดสินใจ
7. ความก้าวหน้าในการปฏิบัติหน้าที่ คือ ความเจริญในหน้าที่การงานการได้รับแต่งตั้งเลื่อนขั้นเงินเดือน ชำนาญ และตำแหน่งในหน้าที่ ๆ มีความสำคัญยิ่ง ๆ ขึ้นไป
8. การใช้ประโยชน์จากวิทยากร คือ การนำเอาวิทยากรที่ทันสมัยมาใช้ประยุกต์ในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดในคดีอาญา เช่น การตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาการตำรวจโดยใช้หลักวิทยาศาสตร์ การใช้อุปกรณ์เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยเกี่ยวกับการงานสืบสวน เป็นต้น

9. ภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชา คือ การที่บุคคลซึ่งเป็นผู้นำใช้อำนาจหน้าที่ในความสัมพันธ์ที่มีอยู่กับผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อดำเนินการและอำนวยความสะดวกโดยใช้กระบวนการติดต่อซึ่งกันและกันโดยมุ่งหมายให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยจะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ คุณสมบัติด้านร่างกาย, ด้านอารมณ์, ด้านจิตใจ และศีลธรรมจรรยา

10. การสนับสนุนต่าง ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ คือ การได้รับการสนับสนุนเกี่ยวกับ อัตรา กำลังพล สวัสดิการ อาวุธ ยานพาหนะ เครื่องมือสื่อสาร เครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการสืบสวนที่ทันสมัย และงบประมาณ เป็นต้น

11. การให้ความร่วมมือจากประชาชน คือ การที่ประชาชนให้ความร่วมมือในการช่วยแจ้งเบาะแสข้อมูลของผู้กระทำผิด การมาเบิกความเป็นพยานกรณีอยู่ในเหตุการณ์ หรือช่วยเจ้าหน้าที่ตำรวจในการติดตามจับกุมคนร้าย เป็นต้น

12. ด้านทักษะของกฎหมาย คือ การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติมีความคิดเห็นในเรื่องของกฎหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน อาทิ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติและระเบียบที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยมีประสิทธิภาพและอยู่ในขอบเขตที่กฎหมายบัญญัติไว้

13. ผู้กระทำผิดในคดีอาญา คือ บุคคลที่ได้กระทำการ ๆ ใด อันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายอาญา ซึ่งมีผลต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายได้กำหนด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงพัฒนาการของกฎหมาย แนวความคิด และความเปลี่ยนแปลงของสังคมในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีผลต่อการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดในคดีอาญา
2. เพื่อทราบถึงทักษะของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนต่อปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดทางอาญาของกองบัญชาการตำรวจนครบาล
3. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่อความสำเร็จในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดทางอาญาของกองบัญชาการตำรวจนครบาล
4. นำผลของการศึกษาวิเคราะห์นี้มาเป็นแนวทางวางมาตรฐานในการปรับปรุงแก้ไขวิธีการสืบสวนให้มีประสิทธิภาพและขอบด้วยกฎหมาย